

Arbetsmarknadsutskottets yttrande 2018/19:AU2y

Vårändringsbudget för 2019

Till finansutskottet

Finansutskottet har gett arbetsmarknadsutskottet möjlighet att yttra sig över Vårändringsbudget för 2019 (prop. 2018/19:99) samt de motioner som väckts med anledning av propositionen i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Utskottet begränsar sitt yttrande till förslag i propositionen och motionerna som gäller ändrade utgiftsramar, ramanslag, beställningsbemyndiganden och ändamål för 2019 inom utgiftsområdena 13 Jämställdhet och nyanländas etablering och 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. Även vissa ändringar på budgetens inkomstsida kommenteras i de delar de berör utskottets beredningsområde.

Utskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker att riksdagen för budgetåret 2019 beslutar om ändringar inom utgiftsområdena 13 och 14 i enlighet med vad som föreslås i propositionen. Motionärernas förslag i motsvarande delar bör avstyrkas.

I yttrandet finns tre avvikande meningar (M, SD, V, KD).

Utskottets överväganden

Propositionen

I vårändringsbudget för 2019 anger regeringen inledningsvis att delar av politiken bygger på det s.k. januariavtalet, den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna. Samtidigt baseras den budget riksdagen har beslutat om för 2019 på ett gemensamt förslag från Moderaterna och Kristdemokraterna. Budgeten ger därmed uttryck för en delvis annan politisk inriktning än regeringens och januariavtalets. Detta motiverar enligt regeringen att förslagen till ändringar i propositionen är mer omfattande än normalt.

I förslaget till ändringar av statens budget för 2019 ingår flera åtgärder som syftar till att genomföra januariavtalet. För dessa åtgärder lämnar regeringen också förslag om inkomstökningar eller minskningar av anslag som utgör en generell finansiering av förslagen. Vidare anges att vissa effekter av de principer som tillämpades vid utformningen av budgetpropositionen för 2019 omhändertas genom förslag i vårändringsbudgeten.

För utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanländas etablering föreslår regeringen att ramen ska vara 18 429 883 000 kronor för 2019, vilket innebär en ökning med 462 400 000 kronor jämfört med det förslag som antogs av riksdagen i december 2018 (tabell 1.1 i propositionen).

För utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv föreslår regeringen att ramen ska vara 74 303 772 000 kronor för 2019, vilket innebär en ökning med 364 000 000 kronor jämfört med det förslag som antogs av riksdagen i december 2018 (tabell 1.1 i propositionen).

På budgetens inkomstsida föreslår regeringen bl.a. en nedsättning av det samlade uttaget av arbetsgivaravgifter och allmän löneavgift på ersättning till ungdomar som vid årets ingång har fyllt 15 men inte 18 år. Ändringen, som föreslås gälla fr.o.m. den 1 augusti 2019, beräknas minska skatteintäkterna netto med 0,38 miljarder kronor.

När det gäller utgiftsändringar avser regeringen att ta bort det förordningsreglerade kravet på nystartsjobb om att andra anställningsförmåner än lön ska följa av, eller vara likvärdiga med, kollektivavtal. Detta förväntas leda till fler nystartsjobb och därmed också att fler deltagare såväl i etableringsprogrammet som i jobb- och utvecklingsgarantin får ett nystartsjobb. Sammantaget beräknas detta leda till ökade utgifter för nystartsjobben och minskade utgifter för etableringsersättning, arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd.

I övrigt när det gäller ändringar inom utgiftsområde 13 anför regeringen att för att genomföra påbörjade och nya satsningar för att stärka hbtq-personers lika rättigheter och möjligheter behövs det ytterligare 4 000 000 kronor.

För att göra det möjligt att genomföra ytterligare insatser för att motverka mäns våld mot kvinnor och för att stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och

förtryck föreslår regeringen vidare en satsning på 130 miljoner kronor. De ökade medlen ska användas bl.a. för att förstärka det nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck samt Nationellt centrum för kvinnofrid. I satsningen ingår även en förstärkning av stödet till kvinno- och tjejjourer.

När det gäller Jämställdhetsmyndigheten konstaterar regeringen att riksdagens beslut i december 2018 om ändamålet med myndighetens anslag innebar att den skulle avvecklas. Regeringen anser dock inte att Jämställdhetsmyndigheten ska avvecklas utan menar tvärtom att myndigheten bör kunna utföra de uppgifter och uppdrag som framgår av myndighetens instruktion (prop. 2018/19:73). För att myndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter – bl.a. uppföljning, analys, samordning och stöd i syfte att nå de jämställdhetspolitiska delmålen – anser regeringen att ytterligare 40 000 000 kronor behöver tillföras Jämställdhetsmyndigheten.

När det gäller åtgärder mot segregation konstaterar regeringen att riksdagen beslutade att anvisa 378 miljoner mindre till anslaget för detta ändamål jämfört med regeringens förslag i budgetpropositionen för 2019. Regeringen påpekar emellertid att det totala beloppet för åtaganden som behöver infrias 2019 är drygt 320 miljoner kronor högre än de medel riksdagen anvisat, och därför föreslås anslaget öka med 321 400 000 kronor.

När det gäller Delegationen mot segregation konstaterar regeringen att riksdagens beslut i december 2018 om ändamålet med myndighetens anslag innebar att den skulle avvecklas. Regeringen anser dock inte att Delegationen mot segregation ska avvecklas utan menar tvärtom att myndigheten bör kunna utföra de uppgifter och uppdrag som framgår av myndighetens instruktion (prop. 2018/19:73). För att myndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter – bl.a. att bidra till långsiktighet i arbetet mot segregation – anser regeringen att ytterligare 11 000 000 kronor behöver tillföras Delegationen mot segregation.

När det gäller övriga ändringar inom utgiftsområde 14 anför regeringen att för att möta arbetsgivares behov av utbildad arbetskraft behöver arbetet med att rusta arbetsökande stärkas. Sammantaget tillförs ytterligare 335 000 000 kronor för detta ändamål, och regeringen avser här att särskilt fokusera på insatser inom de s.k. jobbspår som Arbetsförmedlingen, kommuner och arbetsgivare samverkar kring. Regeringen anger vidare att utrikes födda kvinnor ska prioriteras.

För att bidra till finansieringen av de ökade anslagen i propositionen anger regeringen att vissa anslag får minskade medel. Detta gäller bl.a. anslaget 2:2 Arbetsdomstolen som föreslås minska med 1 500 000 kronor och 2:4 Medlingsinstitutet som föreslås minska med 3 500 000 kronor. Regeringen gör bedömningen att ingen av minskningarna påverkar genomförandet av respektive verksamhet.

Vidare föreslår regeringen en justering av bemyndiganden om ekonomiska åtaganden som innebär en ökning av anslagen till Europeiska socialfonden och till Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering.

Slutligen föreslår regeringen när det gäller anslaget till arbetslivspolitik en minskning med 20 miljoner kronor med hänvisning till ett redan genomfört forskningsuppdrag. Dessutom när det gäller anslagets ändamål i fråga om vissa utgifter för stöd till företagshälsovårdens kompetensförsörjning föreslås en utvidgning så att det även omfattar Myndigheten för arbetsmiljökunskaps utgifter för stöd av detta slag.

Motionerna

I den gemensamma partimotionen 2018/19:3097 av Ulf Kristersson m.fl. anser Moderaterna och Kristdemokraterna att den inriktning som angavs i och med riksdagens beslut om budgeten för 2019 bör ligga fast. De lägger därför fram ett gemensamt förslag till vårändringsbudget.

När det gäller utgiftsområde 13 vidhåller Moderaterna och Kristdemokraterna sin uppfattning att Jämställdhetsmyndigheten bör avskaffas och motsätter sig därför regeringens förslag om ökade medel till myndigheten (yrkande 1). Dessa resurser anser man i stället ska användas för att stärka arbetet mot mäns våld mot kvinnor samt kampen mot hedersvåld och föreslår att regeringen ska återkomma med ett sådant förslag (yrkande 11). Vidare avvisas delvis förslaget om ökade medel till åtgärder mot segregation.

Inom utgiftsområde 14 avvisar partierna regeringens förslag om ökade medel till arbetsmarknadspolitiska program och insatser (yrkande 1).

I övrigt betonar Moderaterna och Kristdemokraterna att nyanländas integration i det svenska samhället är en ödesfråga och att jobb och språk är avgörande för att lyckas. Partierna framhåller att de drivit igenom en utökad samhällsorientering och nu vill satsa på bl.a. inträdesjobb så att nyanlända kan lära sig jobbet på jobbet.

På inkomstsidan motsätter sig Moderaterna och Kristdemokraterna bl.a. nedsättning av arbetsgivaravgifter för unga.

Sverigedemokraterna ifrågasätter i partimotion 2018/19:3085 av Oscar Sjöstedt m.fl. ett antal av de utgiftsökningar som föreslås i propositionen (yrkande 8). När det gäller utgiftsområde 13 kritiserar partiet vad man anser vara särlösningar och ineffektiva åtgärder inom integrationspolitiken. Sverigedemokraterna avvisar också anslaget till Jämställdhetsmyndigheten eftersom partiet anser att regeringen inte har visat på några konkreta fördelar med en ny myndighet för jämställdhet. I avsaknad av tidigare resultat avvisar Sverigedemokraterna även anslagen till åtgärder mot segregation och Delegationen mot segregation. Förslaget om ökade medel till kvinno- och tjejjourer anser man däremot vara en viktig prioritering, med tillägget att kvinnojourerna bör ha specialistkompetens i fråga om hedersproblem.

När det gäller utgiftsområde 14 är Sverigedemokraterna allmänt kritiska till riktade lönesubventioner och arbetsmarknadspolitiska åtgärder som enligt partiet inte leder till riktiga jobb. De avvisar därför ökade medel för detta ändamål. Liknande kritik riktas även mot nystartsjobben som enligt partiet också inbjudit till fusk och missbruk. Vidare är Sverigedemokraterna negativa

till att regeringen avser att öppna för fler nystartsjobb genom att ta bort kravet om att andra anställningsförmåner än lön ska följa av eller vara likvärdiga med kollektivavtal.

På inkomstsidan motsätter sig Sverigedemokraterna bl.a. förslaget om nedsättning av arbetsgivaravgifter för unga som man menar är en form av åldersdiskriminering.

I partimotion 2018/19:3094 av Jonas Sjöstedt m.fl. är Vänsterpartiet starkt kritiskt till att regeringen avskaffar kravet på nystartsjobb om att andra anställningsförmåner än lön ska följa av, eller vara likvärdiga med, kollektivavtal. Detta kommer enligt partiet bl.a. att leda till att personer med nystartsjobb får sämre villkor än andra anställda och är dessutom något som kan utnyttjas av oseriösa arbetsgivare för att vinna konkurrensfördelar. Vänsterpartiets ställningstagande innebär att partiet avvisar föreslagna ändringar av anslagen till nystartsjobb, etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare samt till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd. Vänsterpartiet avvisar även minskningen av anslaget till arbetslivspolitik (yrkande 1).

Härutöver redovisar Vänsterpartiet, med hänvisning till begränsningar av följd motionsrätten, vad man benämner som invändningar på ett antal områden. Det gäller bl.a. den tidigare minskningen av Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag som regeringen inte har återställt och som enligt partiet lett till att ca 130 kontor kommer att läggas ned. Vänsterpartiet vänder sig även mot att regeringen inte återställt statsbidraget till socioekonomiskt eftersatta kommuner. Mot bakgrund av att Arbetsmiljöverket begärt ytterligare medel för inspektionsverksamheten kritiserar regeringen också för att inte tilldela myndigheten ytterligare medel. På inkomstsidan motsätter sig partiet nedsättning av arbetsgivaravgifter för unga som man menar är en ineffektiv åtgärd som inte kommer att få några betydande långsiktiga effekter på sysselsättningen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att förslaget till ändringar i statens budget för 2019 bygger på en överenskommelse mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna.

När det gäller Jämställdhetsmyndigheten anser utskottet att den ska kunna fullgöra sina uppgifter – bl.a. uppföljning, analys, samordning och stöd i syfte att nå de jämställdhetspolitiska delmålen – och därför behöver ökade medel. Även Delegationen mot segregation behöver tillföras medel för att kunna fullgöra sina uppgifter – bl.a. att bidra till långsiktighet i arbetet mot segregation. Vidare delar utskottet regeringens bedömning när det gäller behovet av ökade medel för att kunna infria redan gjorda åtaganden i fråga om åtgärder för att minska och motverka segregation. Utskottet delar därmed inte den inställning till verksamheten vid nämnda myndigheter som kommer till

uttryck i motioner från Moderaterna och Kristdemokraterna samt Sverigedemokraterna.

När det gäller den aviserade förändringen av nystartsjobben delar utskottet regeringens bedömning att fler arbetsgivare kommer att kunna anställa med nystartsjobb. Utskottet välkomnar att fler nyanlända invandrare och personer som står långt ifrån arbetsmarknaden på detta sätt kan gå från arbetslöshet till arbete. Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag och anser därför att varken Sverigedemokraternas eller Vänsterpartiets förslag bör tillgodoses.

När det gäller arbetet med att rusta arbetssökande för att möta arbetsgivares behov av utbildad arbetskraft anser utskottet att det behöver stärkas ytterligare. Det är därför välkommet med ökade medel för att särskilt möjliggöra insatser inom s.k. lokala jobbspår som Arbetsförmedlingen, kommuner och arbetsgivare samverkar kring. Vidare delar utskottet regeringens uppfattning att utrikes födda kvinnor ska prioriteras.

Även när det gäller anslaget till arbetslivspolitik och förslaget att ändamålet ändras så att det även omfattar de utgifter Myndigheten för arbetsmiljökunskap har för företagshälsovårdens kompetensförsörjning har utskottet samma uppfattning som regeringen.

Avslutningsvis instämmer utskottet med regeringen när det gäller förslaget om nedsättning av arbetsgivaravgifter för ungdomar som syftar till att göra det attraktivare för arbetsgivare att anställa ungdomar för sommar- och helgjobb.

Med det anförda anser utskottet att regeringens förslag i propositionen i de delar de berör utskottets beredningsområde bör tillstyrkas. Utskottet avvisar de övriga partiernas förslag och anser att dessa förslag i motsvarande delar bör avstyrkas.

Stockholm den 16 maj 2019

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Anna Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anna Johansson (S), Gulan Avci (L), Mats Green (M), Patrik Björck (S), Saila Quicklund (M), Magnus Persson (SD), Martin Ådahl (C), Ali Esbati (V), Josefin Malmqvist (M), Ebba Hermansson (SD), Johan Andersson (S), Sofia Damm (KD), Serkan Köse (S), Alexander Christiansson (SD), Leila Ali-Elmi (MP), Maria Nilsson (L) och Johanna Haraldsson (S).

Avvikande meningar

1. Vårändringsbudget för 2019 (M, KD)

Mats Green (M), Saila Quicklund (M), Josefin Malmqvist (M) och Sofia Damm (KD) anför:

Moderaterna och Kristdemokraterna anser att den inriktning som angavs i riksdagens beslut om budgeten för 2019 bör ligga fast och föreslår därför ett antal förändringar i förhållande till regeringens förslag till vårändringsbudget.

När det gäller jämställdhetsåtgärder anser vi att 40 miljoner kronor bör återföras till anslaget för att stärka arbetet mot mäns våld mot kvinnor samt kampen mot hedersrelaterat våld och förtryck. Regeringen bör återkomma med ett sådant förslag snarast möjligt, dock senast i höständringsbudgeten.

När det gäller Jämställdhetsmyndigheten anser vi i motsats till utskottet att den bör avskaffas och att resurserna i stället ska gå till insatser för att stärka arbetet mot mäns våld mot kvinnor samt kampen mot hedersrelaterat våld och förtryck. Vi anser att ett aktivt jämställdhetsarbete måste bedrivas inom alla relevanta myndigheter för att få genomslag. Inrättandet av en särskild myndighet för jämställdhetsfrågor kan få motsatt effekt genom att arbetet inom andra myndigheter och aktörer sidordnas och nedprioriteras. Vi avvisar därför att ytterligare medel tillförs Jämställdhetsmyndigheten.

När det gäller segregationen anser vi att den ska motverkas genom reformer som gör att fler går till jobbet och fler lär sig svenska och inte genom fler delegationer, vilket tycks vara det regeringen och utskottet sätter sin tilltro till. Vi avvisar därmed förslaget om ökade medel till Delegationen mot segregation och delvis även förslaget om ökade medel för åtgärder mot segregation.

Med det sagda anser vi att motion 2018/19:3097 yrkandena 1 och 11 bör tillstyrkas. Regeringens förslag i motsvarande delar bör avstyrkas.

2. Vårändringsbudget för 2019 (SD)

Magnus Persson (SD), Ebba Hermansson (SD) och Alexander Christiansson (SD) anför:

Sverigedemokraterna säger nej till satsningar på särlösningar och ineffektiva åtgärder som länge har karakteriserat svensk integrationspolitik. Vi tror inte heller att regeringens segregationsbrytande åtgärder kommer att lyckas och avvisar därmed förslaget om ökade anslag till Delegationen mot segregation och åtgärder mot segregation.

När det gäller Jämställdhetsmyndigheten motsätter vi oss att den blir kvar som myndighet. Till skillnad från utskottet ser vi risker med att

jämställdhetsarbetet förläggs till en specifik myndighet. Värdefull kunskap och kompetens riskerar att försvinna när uppdrag flyttas till Jämställdhetsmyndigheten från redan fungerande enheter.

I övrigt när det gäller jämställdhetsåtgärder ställer vi oss positiva till anslagshöjningen till kvinno- och tjejjourer. Vi menar att detta är en viktig prioritering och anser att kvinnojourerna i sitt utvecklingsarbete bör lägga särskilt fokus på specialistkompetens för hedersproblematisering. Vi anser att det hittills talats för lite om jämställdhet kopplad till hedersproblematisering.

Vi avvisar förslaget om att satsa ytterligare 335 miljoner kronor på arbetsmarknadspolitiska insatser, bl.a. eftersom denna typ av åtgärder ytterst sällan leder till reguljära anställningar. Det samma gäller nystartsjobben, och här är vi kritiska till att regeringen och utskottet inte bara vill skjuta till ytterligare medel, utan också ta bort kravet om att andra anställningsförmåner än lön ska följa av eller vara likvärdiga med kollektivavtal. Det är minst sagt anmärkningsvärt att en socialdemokratiskt ledd regering öppnar för att vissa grupper ska kunna konkurrera på arbetsmarknaden genom sämre villkor.

Med det sagda anser vi att motion 2018/19:3085 yrkande 8 bör tillstyrkas. Regeringens förslag i motsvarande delar bör avstyrkas.

3. Vårändringsbudget för 2019 (V)

Ali Esbati (V) anför:

Inledningsvis vill jag påminna om att regeringen under förra mandatperioden vidtog ett antal åtgärder för att minska fusk, oegentligheter och överutnyttjande bland de subventionerade anställningarna. För nystartsjobb infördes bl.a. krav på anställningsvillkor som följer, eller är likvärdiga med, kollektivavtal. Genom att kraven skärptes skulle oseriösa arbetsgivare sällas bort. Jag är därför självklart starkt kritiskt till att regeringen, utan några invändningar från utskottet, nu avskaffar krav på kollektivavtal för nystartsjobb. Det kommer att leda till att personer i nystartsjobb får sämre anställningsvillkor än andra anställda. Därigenom kommer oseriösa arbetsgivare återigen att kunna använda nystartsjobb som ett sätt att konkurrera ut arbetsgivare som erbjuder kollektivavtalsenliga villkor.

När det gäller anslaget för arbetslivspolitik föreslår regeringen att det även får användas för utgifter som rör företagshälsovårdens kompetensförsörjning. Regeringen anger även att det är Myndigheten för arbetsmiljökunskap som ska utföra denna för uppgift men anvisar inga medel för detta och anger heller ingen bedömning av kostnaden. Jag avvisar därför förslaget om minskade medel för arbetslivspolitik.

Utöver de föreslagna ändringarna av anslagen har jag invändningar på ett antal områden, bl.a. neddragningen av Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag som är en konsekvens av att budgeten för 2019 baseras på ett gemensamt förslag från Moderaterna och Kristdemokraterna. Trots att

regeringen kritiserat Moderaterna och Kristdemokraterna för besparingen väljer den att inte tillskjuta medel till Arbetsförmedlingen.

Jag ser det även som anmärkningsvärt att regeringen inte tillskjuter extra medel till Arbetsmiljöverket, trots medvetenhet om att detta innebär att verket inte kan nå uppsatta mål om antalet inspektörer.

Mot denna bakgrund anser jag att motion 2018/19:3094 yrkande 1 bör tillstyrkas. Regeringens förslag i motsvarande delar bör avstyrkas.